OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA

Jaume Centelles
jcentell@xtec.cat
Mestre i bibliotecari escolar

LA LECTURA ENTRE ELS INFANTS I JOVES A CATALUNYA (2014-2015)

LA LECTURA ENTRE LOS NIÑOS Y LOS JÓVENES EN CATALUÑA (2014-2015)

READING SKILLS IN CHILDREN AND YOUNG ADULTS IN CATALONIA (2014-2015)

Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura 2016 | e-ISSN: 2014-0088
Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura - Universitat de Barcelona

RESUM | RESUMEN | ABSTRACT

En aquest capítol, en primer lloc, s'analitzen les dades dels resultats de les proves dels alumnes de sisè curs d'educació primària i els de quart curs d'educació secundària obligatòria i que tenen com a objectiu mesurar el grau d'assoliment de les competències i coneixements bàsics de l'alumnat respecte a la lectura. A la segona part es relacionen els programes que han tingut un major suport institucional o privat i que han esdevingut els més reeixits, com ara el programa Suport a la Lectura de l'IMEB, el programa LECXIT de la Fundació Jaume Bofill, o el projecte d'àmbit comunitari d'Impuls a la Lectura de Sant Vicenç dels Horts, entre d'altres. El punt tercer fa esment dels grups de treball més reeixits i es mencionen algunes de les tesis relacionades amb la lectura que han obtingut *cum laude* durant aquest període. Finalment, s'apunten els esdeveniments més significatius que s'han produït durant el bienni 2014-2015.

En el presente capítulo se analizan, en primer lugar, los datos de los resultados de las pruebas que han realizado los alumnos de sexto curso de Educación Primaria y los de 4.º curso de ESO y que tienen como objetivo medir el grado de consecución de las competencias y conocimientos básicos del alumnado respecto a la lectura. En la segunda parte se relacionan los programas que han tenido un mayor apoyo institucional o privado y que se han convertido en los más exitosos, como es el caso del programa Apoyo a la Lectura del IMEB, el programa LECXIT de la Fundació Jaume Bofill, o el proyecto de ámbito comunitario de Impulso a la Lectura de Sant Vicenç dels Horts, entre otros. El punto tercero hace mención de los grupos de trabajo más destacados y se mencionan algunas de las tesis relacionadas con la lectura que han obtenido *cum laude* durante este periodo. Se apuntan, por último, los acontecimientos más significativos que se han producido durante el bienio 2014 a 2015.

The article begins by analysing the data from the results of the examinations taken by schoolgoers in their sixth year of primary school (ages 11 and 12) and in their fourth year of secondary school (ages 15 and 16). The goal of this data is to assess students' basic knowledge and skills in reading. The article then lists the publicly or privately run reading promotion programmes that have become most successful, like Suport a la Lectura of the Barcelona Municipal Institute of Education (IMEB), the LECXIT programme of the Jaume Bofill Foundation and the Sant Vicenç dels Horts community project Impuls a la Lectura. Third, the article discusses the most successful work groups and some of the theses on reading that have received a cum laude mention during the period 2014-2015. Finally, it reviews the most significant events during this period.

PARAULES CLAU
Lectura infantil i juvenil, Plans de promoció de la lectura, Informe PISA, Proves PIRLS
PALABRAS CLAVE
Lectura infantil y juvenil, Planes de promoción de la lectura, Informe PISA, Pruebas PIRLS
KEYWORDS
Reading skills, Children and young adults, PISA report, PIRLS tests

REBUT 28-3-2016 / **ACCEPTAT** 22-4-2016

OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA

1 PRESENTACIÓ

El món s'està fent petit gràcies a l'ús generalitzat de les xarxes socials. La lectura i l'accés a informacions relacionades possibilita l'intercanvi de continguts i de noves idees. Per als mediadors, el Twitter, el Facebook o els nombrosos webs que estan informant del que passa arreu, resulten eines imprescindibles si es vol estar al dia. En aquest sentit trobem, per exemple, el canvi que s'ha produït a *Faristol*, la revista del Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil, que ja es pot consultar en línia: es pot accedir a tots els articles, recomanacions, entrevistes, crítiques de llibres, etc. *Faristol* ens marca el camí per on esdevindran les informacions en un futur proper.

Per als mediadors, el Twitter, el Facebook o els nombrosos webs que estan informant del que passa arreu, resulten eines imprescindibles si es vol estar al dia

Respecte a l'edició anterior de l'Anuari no podem apuntar a una millora de la situació general del país perquè encara estem immersos en una recessió econòmica de la qual sembla que costarà sortir. Malgrat tot, les activitats al voltant de la promoció de la lectura han continuat sumant esforços des de tots els àmbits socials (escoles, biblioteques, centres de recursos pedagògics, editorials, etc.), i algunes de les més reeixides les trobareu a continuació.

2 LA LECTURA ENTRE ELS INFANTS I JOVES

2.1 Proves de competències bàsiques a sisè curs d'educació primària

Els resultats obtinguts pels alumnes que acaben l'educació primària en les proves de competències bàsiques que s'han fet en aquest període apunten a la tendència dels darrers cursos en què es manté el nivell mitjà estable i amb una lleugera millora pel que fa a l'alumnat que no assoleix les competències –els que se situen al nivell baix. En la presentació dels resultats, la consellera d'Ensenyament es va mostrar força satisfeta de les puntuacions obtingudes. Afirmaven que «l'alumnat que acaba l'educació primària té un coneixement paral·lel de les dues llengües oficials de Catalunya, que el sistema educatiu català contribueix a la cohesió social del territori i que es donen uns nivells elevats d'equitat» (Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, 2015*b,* 2).

Les proves de competències bàsiques que s'han fet en aquest període apunten a la tendència dels darrers cursos en què es manté el nivell mitjà estable i amb una lleugera millora pel que fa a l'alumnat que no assoleix les competències

Les valoracions del Departament d'Ensenyament es basen en els objectius del **Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya 2012-2018,** on s'estableix que el percentatge d'alumnat situat al nivell baix de cada competència, que indica el percentatge de l'alumnat que no l'assoleix, no hauria de ser superior al 15 %.

La darrera prova d'avaluació de sisè d'educació primària efectuada els dies 6 i 7 de maig del 2015 la van fer més de 68.000 alumnes i les competències avaluades van ser la competència lingüística en llengua catalana, castellana i llengua estrangera (anglès i francès) i la competència matemàtica. També es va avaluar l'aranès a l'Aran.

Les **proves de competència lingüística en llengua catalana i castellana** (i aranès) tenien una estructura idèntica en les dues llengües. Començaven amb un dictat, en el qual s'havia d'escriure una dotzena de paraules i que va servir per avaluar l'ortografia. A continuació hi havia dos textos de tipologia diferent: un text narratiu i un altre d'informatiu, amb una sèrie de preguntes que avaluaven la comprensió lectora i l'expressió escrita. Hi havia vint-i-dues preguntes de comprensió lectora, quatre de lèxic i quatre de morfosintaxi. L'últim exercici era una redacció.

2.2 Proves de competències bàsiques a quart curs d'educació secundària obligatòria (ESO)

Quant a les proves a l'alumnat de quart d'ESO, els resultats van baixar respecte a les anteriors proves, però el Departament d'Ensenyament ho va justificar adduint que «la situació econòmica del país ha obligat el Govern a ajustar els pressupostos» i que «les diferències són tan lleugeres que no són rellevants». (Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu, 2015*a*, 2)

En competència lingüística en llengua catalana i llengua castellana, l'expressió escrita obté resultats més baixos que la comprensió lectora

Com era de preveure, en competència lingüística en llengua catalana i llengua castellana, l'expressió escrita obté resultats més baixos que la comprensió lectora, constatació que es reflecteix des del primer any que es va aplicar la prova de quart de l'ESO.

Malgrat tot, el Departament d'Ensenyament es va mostrar relativament satisfet. El percentatge d'alumnat situat al nivell baix de la competència, que indica que la competència no s'ha assolit, és molt similar al del 2014: el percentatge s'assoleix en llengua catalana (11,1 %) i en llengua castellana (13,6 %) i s'està molt a prop d'assolir en matemàtiques (15,7 %), mentre que la llengua anglesa es queda quatre punts per sobre de l'objectiu (19 %).

La puntuació mitjana de les competències bàsiques avaluades ha estat la següent: 74,5 en llengua catalana, 75,7 en castellana, 80 en matemàtiques i 74,5 en llengua anglesa. (Les mitjanes amb puntuacions inferiors a 50 punts indiquen insuficiència, per sobre dels 50 és un nivell correcte, als 75 punts s'assoleix el nivell òptim i l'excel·lència arriba per sobre del 85 %.) A parer de la consellera d'Ensenyament, Irene Rigau, «estem per sobre del correcte i el que veiem és com es van consolidant els nivells de correcció. L'objectiu és situar-nos en el nivell òptim al 2018, amb un bon nivell d'assoliment de les competències que s'avaluen. En català i llengua anglesa estem en un nivell correcte, i en castellà i matemàtiques, en nivell òptim». (Generalitat de Catalunya, *Nota de premsa*, 15 de juny de 2015: premsa.gencat.cat/pres_fsvp/AppJava/notapremsavw/285040/ca/consellera-densenyament-destaca-millora-lequitat-franges-baixes-primaria-10-punts.do).

Respecte a l'evolució de les puntuacions, Rigau va remarcar que «els canvis significatius són quan se superen els dos punts». L'evolució de les mitjanes des de l'any 2012 ha estat la següent: en llengua catalana hi ha hagut un increment de 3,5 punts (dels 72,8 el 2012 als 76,3 el 2015) i en llengua castellana d'1,3 (dels 73,9 als 75,2).

2.3 Petites editorials emergents

Un altre fenomen que es produeix en aquest període és l'empenta que les petites editorials que aposten per la literatura infantil i juvenil estan agafant

Un altre fenomen que es produeix en aquest període és l'empenta que les petites editorials que aposten per la literatura infantil i juvenil estan agafant.

Al mercat hi ha les grans editorials, les més potents econòmicament, els llibres de les quals ocupen els millors llocs a les prestatgeries i aparadors de les llibreries. Són editorials que tenen una infraestructura complexa, inverteixen molts diners en promocions i recomanacions als diferents mitjans escrits (diaris, revistes especialitzades, ràdios, webs, Twitter, etc.) i així els és més fàcil accedir als lectors. També disposen de comercials que visiten les escoles i fan promocions i descomptes generosos. De fet, cinc grans grups editorials copen el 80 % de les publicacions i això suposa que dels aproximadament quinze mil llibres de literatura infantil i juvenil que es publiquen anualment en català i castellà, només tres mil estan gestionats per una indústria més casolana, per unes petites empreses en què treballen menys de sis persones.

Aquestes petites editorials s'arrisquen a invertir els calés (migrats) en editar una dotzena de llibres cada any (com a molt). Tenen al seu favor una selecció acurada dels llibres que

ofereixen i una aposta arriscada per fer-nos conèixer obres i il·lustracions diferents. Són segells editorials que editen bons llibres, petites joies que estimularan el desig de llegir als infants i joves. Editorials com Flamboyant, Takatuka, BiraBiro, Nandibú, A Buen Paso, Pastel de Luna, Blackie Books, Lata de Sal, Andana i moltes altres són una garantia de producte ben acabat, estimat i que aposta per mantenir un nivell que depassa l'efímer, el que és fàcil i literàriament digerible.

2.4 Aparició de col·leccions de llibres només per a noies

Un fenomen preocupant és l'aparició de col·leccions de llibres adreçats especialment a les noies

No podem deixar d'esmentar un fenomen preocupant com és l'aparició de col·leccions de llibres adreçats especialment a les noies. Algunes editorials han vist que segons les estadístiques de vendes i els préstecs a les biblioteques, per exemple, hi ha un moment en el creixement de l'infant —se situa al voltant dels nou anys— en què els nois deixen d'interessar-se per la lectura i/o desvien l'atenció envers altres interessos i, en canvi, les noies continuen sent bones lectores, consumidores de llibres. Així es produeix l'aparició de llibres adreçats únicament a un públic femení.

2.5 Els àlbums il·lustrats per a infants i joves

Es va consolidant la tendència a entendre el valor artístic i cultural d'uns llibres que anomenem *àlbums il·lustrats*, que combinen text i imatge per explicar les històries. L'impuls i la bona feina de nombrosos il·lustradors afavoreixen l'aparició d'aquests productes, que van en la línia de fer comprensibles els missatges que ens arriben a través de les imatges, en tots els àmbits de les nostres vides.

És remarcable, també, que hi ha una línia oberta en els darrers anys en què el tractament de les emocions s'obre pas de manera notable. Les dades de vendes d'aquests llibres i l'aparició de col·leccions dedicades específicament a les emocions així ho confirmen. Com a fenomen més remarcable hi ha el llibre d'Anna Llenas *El monstre de colors*, editat per Flamboyant.

2.6 L'IVA cultural

Hi ha una línia oberta en els darrers anys en què el tractament de les emocions s'obre pas de manera notable

Situat en un 21 %, continua sent un llast per a tot el món cultural en general, encara que en el cas dels llibres en format paper és del 4%. Malgrat tot, en l'àmbit de la literatura infantil i juvenil, es nota una recessió en el nombre de novetats i de reedicions. També hi ha unes tirades molt més minses que en molts casos no depassen els mil exemplars.

2.7 Plans de lectura

Dels plans de lectura que continuen o s'inicien durant aquest període en destaquem quatre:

2.7.1 Programa Suport a la Lectura

És una iniciativa de l'**IMEB** (Institut Municipal d'Educació de Barcelona) que comença a tenir força difusió i aplega molts infants de diferents barris de Barcelona. La iniciativa s'adreça a infants de primària, de set a nou anys, per ajudar-los a fomentar i millorar les competències lectores, el gust per la lectura i el desenvolupament de l'hàbit lector com a eines bàsiques que contribueixen a l'èxit escolar i l'aprenentatge al llarg de la vida.

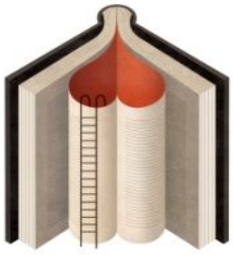

El programa es planteja com un treball compartit entre l'escola, la família i l'entorn, i hi col·laboren el Consorci

d'Educació de Barcelona, els districtes on es desenvolupa el programa i els centres educatius amb infants participants.

El programa es desenvolupa durant el curs escolar mitjançant tallers formatius de lectura individual i en grup i sessions especials de contacontes per als nens i nenes participants. A més, es fan xerrades amb les famílies, reunions amb els centres educatius participants en el programa i activitats obertes al barri, amb la col·laboració de les AMPA dels centres participants i d'entitats socioeducatives del districte. També es porten a terme diferents sessions de formació i seguiment amb el voluntariat educatiu participant.

2.7.2 Programa LECXIT

LECXIT és un programa que promou la **Fundació Jaume Bofill** i té per objectiu incrementar l'èxit educatiu dels infants d'educació primària a través del treball per millorar-ne la comprensió lectora. La clau del LECXIT rau a treballar de forma lúdica i amena gràcies al voluntariat i a la implicació de l'entorn dels nens i nenes que participen en el programa.

El LECXIT funciona gràcies a la col·laboració dels voluntaris i voluntàries, que acompanyen els infants en la lectura amb una tutoria individual per setmana. També és clau la participació de les escoles, amb les quals es creen ponts pedagògics, i de les famílies, que disposen de material de suport per incentivar la lectura a casa. El projecte estableix vincles amb entitats de l'entorn de l'escola, com ara entitats culturals i socials, biblioteques o mitjans de comunicació locals.

2.7.3 Projecte d'Àmbit Comunitari d'Impuls a la Lectura

Dins de l'àmbit municipal destaquem que a Sant Vicenç dels Horts s'ha engegat el **Projecte d'Àmbit Comunitari d'Impuls a la Lectura** (PdAC-ILEC), en el marc del Pla educatiu d'entorn (PEE), adreçat al conjunt de la ciutadania. El punt de partida va ser la lectura d'un manifest (*Llegir ens ho dóna tot*) al qual es van adherir molts particulars i col·lectius.

2.7.4 Programa El Gust per la Lectura

El programa El Gust per la Lectura, organitzat pel SIAL (Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístic), té per objectiu global la formació de bons lectors i lectores. Es tracta que, al llarg de la seva formació educativa, els alumnes esdevinguin lectors competents, crítics i capaços de gaudir del plaer de la lectura.

El programa ofereix material didàctic al professorat, i estratègies i recursos per a la dinamització de la lectura, de manera que s'afavoreixi el desenvolupament de les competències literària, social i ciutadana. La dinamització de la lectura es porta a terme relacionant les obres literàries amb altres tipus de discursos, de formats artístics i d'activitats, amb la intenció que el fet lector, a més de proporcionar sensibilitat estètica i contribuir al creixement personal, esdevingui element potenciador del treball compartit i de la construcció de la ciutadania.

El programa està basat en la lectura i treball de diverses propostes de lectura. En les darreres edicions els alumnes han llegit obres de Joan de Déu Prats, Oscar Wilde, Núria Pradas, Andreu Martín, Josep Maria de Segarra i Albert Sánchez Piñol, entre d'altres.

3 ESTUDIS I RECERQUES

3.1 Projectes i grups

Dels nombrosos grups de persones que es reuneixen periòdicament per investigar, estar al dia, comentar i opinar sobre la lectura entre els infants i joves, en destaquem tres que tenen una llarga trajectòria.

Hi ha nombrosos grups de persones que es reuneixen periòdicament per investigar, estar al dia, comentar i opinar sobre la lectura entre els infants i joves

El GRETEL (Grup de Recerca de Literatura Infantil i Juvenil i Educació Literària), adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona, i dirigit per la doctora Teresa Colomer, té el reconeixement de grup de recerca de qualitat de la Generalitat de Catalunya. Els membres són professors investigadors i doctorands del Departament de Didàctica de la Llengua i de la Literatura, així com professorat de secundària i alguns especialistes externs. L'objectiu principal de recerca és l'ús dels llibres infantils i juvenils per als aprenentatges literaris a l'escola obligatòria.

El Passió per la Lectura és un grup de treball format per persones lligades al món de l'educació, de les biblioteques i de l'edició de llibres infantils. Fa divuit cursos que es reuneixen periòdicament als locals de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, a la qual pertanyen. Els mou l'interès per facilitar als alumnes els millors llibres i la manera de treballar-los. Cada curs s'elaboren uns materials dels quals s'han pogut aprofitar molts mestres de les escoles de Catalunya.

El Bib.Botó és un grup de treball del COBDC que es reuneix un dilluns al matí de cada mes a la llibreria barcelonina Al·lots Petit Príncep per comentar els llibres que han llegit durant les setmanes anteriors, especialment les últimes novetats editorials aparegudes al sector.

3.2 Treballs i tesis

Durant aquest període s'han presentat algunes tesis relacionades amb la lectura. Destaquem les que s'han aprovat amb excel·lent *cum laude:*

- *De lo universal a lo global: nuevas formas del folklore en los álbumes para niños*, presentada per Brenda Bellorín el 2 d'octubre de 2015 i dirigida per Teresa Colomer (Universitat Autònoma de Barcelona).
- *La formació literària a primària. Impacte d'una intervenció educativa en l'evolució de respostes lectores,* presentada per Lara Reyes López el 10 de juliol de 2015 i dirigida per Mireia Manresa.
- *El mediador escolar de lectura literaria: un estudio del espacio de encuentro entre prácticas didácticas, sistemas de creencias y trayectorias personales de lectura*, presentada per Felipe Munita el 10 d'octubre de 2014 i dirigida per Teresa Colomer (Universitat Autònoma de Barcelona).
- *Narrativa infantil y juvenil digital. ¿Qué ofrecen las nuevas formas al lector literario?*, presentada per Celia Turrión el 18 de desembre de 2014 i dirigida per Neus Real.

S'han continuat fent nombroses trobades, jornades i reunions

4 DIFUSIÓ I DIVULGACIÓ

4.1 Congressos, seminaris i reunions científiques

En el període que comentem s'han continuat fent nombroses trobades, jornades i reunions de les quals destaquem les següents.

- III Jornada LECXIT «Lectura i èxit educatiu: aprenentatges, reptes i experiències». Celebrada el 22 de novembre de 2014, a l'auditori del CaixaForum de Barcelona i organitzada pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, la Fundació Jaume Bofill i la Fundació "la Caixa" es va centrar a aprofundir en les potencialitats que ofereix el 2.0 per a la lectura, i es va fer també una revisió dels tres anys de programa LECXIT.

En destaquem la taula rodona «Com motivem l'aprenentatge de la lectura?» moderada per **Pere Mayans**, cap del Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístics del Departament d'Ensenyament, i amb la participació de **Jordi Jubany**, mestre, antropòleg i assessor TIC que es va centrar en la lectura en digital; **Glòria Durban**, mestra i responsable de la biblioteca de l'Escola Tècnica Professional del Clot (Barcelona), que va donar pautes i idees per treballar la competència informacional, i **Mònica Badia**, mestra i formadora del Servei d'Immersió i Acolliment Lingüístics del Departament d'Ensenyament que va reivindicar la dinamització de la lectura a través dels àlbums il·lustrats.

- IV Trobada Pedagògica «Lectura i èxit educatiu: com acompanyem en la lectura a infants i joves?». Organitzada, com les trobades anteriors, pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, la Fundació Jaume Bofill i la Fundació "la Caixa" es va celebrar el 12 de desembre de 2015 al CosmoCaixa de Barcelona. Va aplegar una bona munió de mestres que van reflexionar sobre: Com fem de la lectura una aventura? Quins són els hàbits lectors dels adolescents? Com apropar els infants i adolescents a la lectura? Com ajudar-los a desenvolupar estratègies per trobar informació? Com són els laboratoris de lletres i imatges? o Com fer activitats d'experimentació lectora amb les famílies?; en definitiva, com fem l'acompanyament lector des de l'aula, la família i la comunitat.

La IV Trobada Pedagògica «Lectura i èxit educatiu: com acompanyem en la lectura a infants i joves?» va aplegar una bona munió de mestres que van reflexionar sobre com fem de la lectura una aventura

En destaquem la conferència que l'escriptor, periodista i director del CCCB Vicenç Villatoro va impartir amb el títol «La lectura i la vida».

- La XXX edició **del Saló del Llibre Infantil i Juvenil de Catalunya** celebrada del 28 d'abril a l'11 de maig, organitzat pel Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil de Catalunya i l'Ajuntament de Mollerussa, va incloure nombroses activitats, exposicions i visites escolars.

Destaquem dues activitats, en el marc del Saló: el **X Certamen Nacional Infantil i Juvenil de Lectura en Veu Alta** i la **Jornada Pedagògica** adreçada al professorat en general. En aquesta jornada es va presentar una proposta per treballar el gust per la lectura, mostrant com explicar contes i històries, i intercanviant experiències lectores entre municipis lectors.

- La XXXI edició del **Saló del Llibre Infantil i Juvenil** es va celebrar també, com cada any, a Mollerussa del 19 al 30 d'abril de 2015. Durant les visites escolars, els infants i joves van poder conèixer un escriptor o il·lustrador i els més petits van gaudir amb les sessions de contacontes. Hi van participar com a autors Jaume Cela, David Cirici, Montserrat Galícia, Valentí Gubia nes, Anna Manso i David Nel·lo.
- La **I Jornada Literatura i Educació «Un diàleg imprescindible»** es va celebrar a l'Associació de Mestres Rosa Sensat de Barcelona el dia 22 de novembre de 2014. Va ser un espai on diversos professionals i experts del món literari del nostre país van debatre sobre diferents aspectes relacionats amb la literatura infantil i juvenil.

La XXX edició del Saló del Llibre Infantil i Juvenil de Catalunya va incloure nombroses activitats, exposicions i visites escolars

En destaquem la conferència inicial de Teresa Duran, «La panoràmica actual de la literatura infantil i juvenil en català», i les dues taules rodones: una sobre hàbits lectors, a casa i a l'escola, i l'altra sobre l'experiència iniciàtica en la lectura, i els problemes que

pateixen en les feines respectives els autors, editors i traductors. Es va fer menció a la plataforma APE (Autors i Autores en Perill d'Extinció). Hi van participar les escriptores Anna Manso i Dolors Garcia Cornellà, els escriptors i traductors Pau Joan Hernández i Miquel Desclot, així com l'editora Montse Ingla i la traductora i també editora Teresa Guilleumes.

- La **II Jornada Literatura i Educació «Les narratives gràfiques, àlbums i llibres il·lustrats, còmics, sense mots, apps… a l'escola i a l'institut»** es va celebrar, com l'anterior, als locals de l'Associació de Mestres Rosa Sensat el 28 de novembre de 2015.

La Jornada va girar al voltant dels àlbums, els còmics, les aplicacions i tots els dispositius que són presents, cada dia més, a les escoles i als instituts, on esdevenen un recurs imprescindible per aprendre a llegir, per gaudir de la lectura i per assolir l'hàbit lector a qualsevol edat. Destaquem la conferència de Teresa Colomer «La lectura d'imatges en la formació del lector» i les ponències «Dues mirades sobre la lectura», la primera a càrrec de Montserrat Fons amb el títol «Aprendre a llegir en companyia» i la segona d'Irene Savino amb el títol «Llegir imatges».

La II Jornada Literatura i Educació va girar al voltant dels àlbums, els còmics, les aplicacions i tots els dispositius que, cada dia més, esdevenen un recurs imprescindible per aprendre a llegir, per gaudir de la lectura i per assolir l'hàbit lector a qualsevol edat

- Remarquem, també, les **Jornades de Biblioteca i Lectura de la Catalunya Central**.

La **tercera edició** es va celebrar el dia 26 de juny de 2014 a l'Institut Lacetània de Manresa. La conferència inaugural va anar a càrrec de Laura Borràs, directora de la Institució de les Lletres Catalanes, amb el títol: «Metamorfosis de la lectura en l'era digital». Algunes de les experiències presentades van ser:

- Portafolis de lectura a primària. Escola Mossèn Cinto (Folgueroles)
- Estratègies de lectura per triar, presentar i recomanar llibres. Escola Pompeu Fabra (el Pont de Vilomara)
- La lectura a un clic. FEDAC (Vic)
- Descobrim l'entorn amb la lectura. Escola Fortià Solà (Torelló)

La **quarta edició** es va celebrar a Santpedor el 26 de juny de 2015. En aquesta ocasió, a més de la presentació d'experiències es va poder gaudir de la conferència de Neus Real del grup GRETEL «La lectura infantil i juvenil del segle XXI: llegir en paper i llegir en pantalla». La cloenda va anar a càrrec de Lola Casas, que va recordar els cent anys del naixement de Roald Dahl.

- **Tertúlies de Literatura Científica (TLC)**

Es tracta d'una proposta d'innovació docent, dissenyada a la Universitat de Vic, dirigida a estudiants d'ESO, batxillerat i cicles formatius amb la finalitat de promoure la lectura de divulgació científica en els joves. Amb el projecte de les TLC l'alumnat aprèn a aprendre a través de llibres de lectura actuals, de l'àmbit de la literatura científica, i se li dóna l'oportunitat de manifestar les seves opinions i treure les pròpies conclusions. Així s'afavoreix la relació professor-alumne i de manera senzilla es fomenta el Pla lector dels centres d'educació. La primera edició es va fer l'any 2007-2008 i l'èxit de la convocatòria augmenta any rere any. Es pot consultar el projecte a mon.uvic.cat/tlc/.

OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA

4.2 Premis

Al llarg d'aquests dos anys s'han atorgat nombrosos premis literaris per fomentar el coneixement de la literatura infantil i juvenil. Solen ser premis convocats per les editorials i també pels estaments públics. Alguns dels més prestigiosos són els següents:

Any 2014:

- 9è premi de literatura infantil **Atrapallibres,** convocat pel Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil (CLIJCAT)
  Categoria 9 anys: Cabeza, Anna. *El misteri de la tifa de gos abandonada*. Bambú
  Categoria 10 anys: Cirici, David. *Molsa*. Edebé
  Categoria 11-12 anys: Lawrence, Caroline. *El cas dels bandits assassinats*. La Galera
- 18è premi de literatura **Protagonista Jove** convocat pel CLIJCAT
  Categoria 13-14 anys: Martín, Patricia. *Una de zombis*. Estrella Polar
  Categoria 15-16 anys: Burgas, Àngel. *Noel et busca*. La Galera
- Premi Gran Angular de literatura juvenil (Cruïlla)
  Baró, Santi. *Fario*
- Premi **Josep M. Folch i Torres** de literatura infantil (La Galera)
  Prats, Lluís. *Hachiko. El gos que esperava*
- Premi **Crítica Serra d'Or** (Publicacions de l'Abadia de Montserrat)
  Categoria infantil: Molist, Pep. *Salvador Espriu*
  Categoria juvenil (creació): Hernández, Pau Joan. *La balada del funicular miner*
  Categoria juvenil (coneixements): Bernal, Maria Carme, i Rubio, Carme. Col·lecció «Tant de gust», i especialment al títol *Tant de gust de conèixer-lo, senyor Salvat-Papasseit*

Any 2015:

- 10è premi de literatura infantil **Atrapallibres**
  Categoria 9 anys: Galan, Andreu. *Qui no sap riure no sap viure*. Andana
  Categoria 10 anys: Walliams, David. *La increïble història de l'àvia gàngster*. Montena
  Categoria 11 anys: Maar, Paul. *El senyor Bello i l'elixir blau*. Viena
- 19è premi de literatura **Protagonista Jove**
  Categoria 13-14 anys: Draper, Sharon M. *Fora de mi.* Cruïlla
  Categoria 15-16 anys: Cirici, David. *Zona prohibida*. Grup 62/Fanbooks
- Premi **Vaixell de Vapor** de literatura infantil
  Cirici, David. *El vol de l'oreneta* (Cruïlla)
- Premi **Gran Angular** de literatura juvenil (Cruïlla)
  Capdevila, Llorenç. *L'herència del vell pirata*
- Premi **Josep M. Folch i Torres** de literatura infantil (La Galera)
  Puigpelat, Francesc. *La nena que es va convertir en mòbil*
- Premi **Joaquim Ruyra** de literatura juvenil (La Galera)
  Baró, Santi. *L'efecte Calders*
- Premi **Crítica Serra d'Or** (Publicacions de l'Abadia de Montserrat)
  Categoria infantil: Rioné, Joan, *Un mitjó diferent a cada peu*
  Categoria juvenil (creació). Duran, Miquel. *Més o menys jo*
  Categoria juvenil (coneixements). Quera, Jordi. *Anem d'excursió per Catalunya. 30 excursions per a nois i noies*

5 PUBLICACIONS

L'avenç de les comunicacions via dispositius electrònics ha permès la proliferació de pàgines web que ofereixen moltíssima informació sobre tot el que es publica i llegeixen els infants i joves.

Cada centre de recursos pedagògics, cada editorial, cada grup de treball, i fins i tot nombroses persones que de manera voluntària i altruista ofereixen recursos, opinions, idees i comentaris sobre el fascinant món de la literatura infantil han obert una nova manera de relacionar-se i de compartir informacions. Aquest mateix anuari n'és un exemple. Se'ns fa una tasca ímproba oferir-ne un llistat complet, però sí que hi ha algunes adreces web que convé retenir, d'entre les quals destaquem les següents:

- **«Aprenentatge inicial de la lectura»** de la XTEC (Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya): http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/primaria/ailectura
- **Butlletí digital del Banc de Recursos**: «Banc de recursos. La lectura: font de plaer i de coneixement»: https://sites.google.com/a/xtec.cat/butlleti-bdr/
- **Consell Català del Llibre Infantil i Juvenil:** www.clijcat.cat
- ***Cornabou*,** revista digital d'Andreu Sotorra, la primera a oferir continguts a la xarxa: www.andreusotorra.com/cornabou
- **Grup Bibliomèdia**, un àmbit de treball de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya: http://grupbibliomedia.blogspot.com.es
- ***Mascaró de proa*** de Josep Maria Aloy: http://mascarodeproa.blogspot.com.es

BIBLIOGRAFIA

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2014*a*). *L'avaluació de quart d'ESO 2014.* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (Quaderns d'avaluació; 28). <http://csda.gencat.cat/web/.content/pdf_i_altres/static_file/quaderns28.pdf>. [Consulta: 19/04/2016].

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2014*b*). *L'avaluació de sisè de primària 2014.* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (Quaderns d'avaluació; 29). <http://csda.gencat.cat/web/.content/pdf_i_altres/static_file/quaderns29.pdf>. [Consulta: 19/04/2016].

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2015*a*). *L'avaluació de quart d'ESO 2015.* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (Quaderns d'avaluació; 31). <http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/static_file/quaderns-31.pdf>. [Consulta: 19/04/2016].

Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2015*b*). *L'avaluació de sisè de primària 2015.* [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (Quaderns d'avaluació; 32). <http://csda.gencat.cat (Quaderns d'avaluació núm. 32. /web/.content/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/static_file/quaderns32.pdf> . [Consulta: 19/04/2016].

OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA

Disponible a:

http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori

Centelles, Jaume. «La lectura entre els infants i joves a Catalunya (2014-2015)».
Anuari de l'Observatori de Biblioteques, Llibres i Lectura, vol. 4 (2016), p. 40-50.

http://www.raco.cat/index.php/AnuariObservatori/article/view/309440

Llicència Creative Commons
Reconeixement – NoComercial – SenseObraDerivada (by-nc-nd): No es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

UNIVERSITAT DE BARCELONA
Facultat de Biblioteconomia i Documentació

OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA

ANUARI DE L'OBSERVATORI DE BIBLIOTEQUES, LLIBRES I LECTURA 2016

Editors
Lluís Agustí
Maite Comalat